

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 10—K pol leta 5— " četrt leta 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo

na

zborovanje

vseh slovenskih učiteljskih abiturientov in abiturientk, ki se vrši

dne 17. julija 1911 v Ljubljani.

Podpisani odbor vabi tem potom cenjeno učiteljstvo, posebno pa učiteljski naraščaj, na zgoraj imenovano zborovanje, ki bo za nas načelne važnosti in na katerem se bodo razmotrivala za nas najpomembnejša in najaktualnejša stanovska vprašanja.

Istim potom vabimo na zborovanje tudi prijatelje učiteljskega stanu, ki se interesujejo za bodočem razvoju tega stanu v narodu.

Najljubneje naznanjamo, da posebnih vabil ne bomo razpošiljali in so tem potom vabljeni tudi zastopniki posameznih korporacij. Na večer se priredi vrtni koncert.

Podrobni dnevni red objavimo pravočasno v stanovskem glasilu kakor tudi v drugih slovenskih listih.

V Ljubljani, dne 4. julija 1911.

Priljubljeni odbor.

Samojedi.

Duhovščina-kateheti in mi! — „Povsod nas odrivajo.“ — In smo se borili do 1. 1910. — Delovanje „Društva slov. katehetov.“ — Deželni odbor na zatočno klop! — Usmiljeni samaritani. — Končamo mirno.

Samoljubno in samojedno vlogo v našem stanu razumevajo nekateri kateheti nad vse mojsterski način — to jim moramo priznati!

Le pogledimo Slomškovo zvezo. To znajo izrabljati eminentno v lastno korist in v škodo posvetnega učiteljstva. Le pogledimo „Slovenskega Učitelja!“ — Kako imenitno ga znajo izrabljati, kako imenitno se jim je posrečilo iz njegega popolnoma izriniti zahteve posvetnega učiteljstva

in kako silijo vedno le s specialno svojimi zahtevami v ospredje.

Poročila imenovanega lista so itak vsa katehetska, če je pa kaj o posvetnem učiteljstvu notri, je to notica, ki jo spise katehet in ki intrigira med posvetnim učiteljstvom — da okorišča sebe in učiteljsko duhovščino spleh.

No, koliko jim je resničnega na združiti učiteljske duhovščine s posvetnim učiteljstvom, to so pokazali jasno, da ne sodelujejo spornozumno s posvetnim učiteljstvom v Slom. Zvezi, ampak so si osnovali svoje „Katehetsko društvo“, ki čisto dela sklepe in korake, ki odločno nasprotujejo in so na škodo posvetnemu učiteljstvu.

Če trpe hegemonijo nad stanom Slomškarji — je to njihova stvar; naša dolžnost je pa, da branimo interese posvetnega učiteljstva pred lijakmi, ki so se dos-daj borili natihem zoper posvetno učiteljstvo in njega interese, a so danes ta boj že tudi javno priznali.

In zato lahko trdimo: Duhovščina, kateheti in klerikalni princip samovlade duhovske aristokracije v našem narodu je oni faktor, ki je edini oviral regulacijo plač posvetnega učiteljstva, ker je principialni nasprotnik dobro situiranega posvetnega učiteljskega stanu z ozirom na šolstvo, vzgojo in posebno z ozirom na narodno socialno delo posvetnega učiteljstva in tako na pridobivanja politične moči!

Do boja med duhovščino in učiteljskim stanom mora priti, ker učiteljstvo bo moralo prej ali slej tirjati pravice, ki so si jih oni prisvojili v šolstvu in vzgoji, ker te pravice po vsej pravičnosti pripadajo posvetnemu učiteljstvu; posvetno učiteljstvo bo moralo tirjati socialno delo v narodu zase, ker je to sveta naloga edino posvetnega učiteljstva, ker je kulturna misija učiteljskega stanu v narodu boj za narodni obstanek: narodno socialno delo v vseh panogah.

In tedaj šele, ko bo ta boj dokončan, tedaj šele si bomo lahko rekli, da se vrši narodno socialno delo slovenskega naroda zares v narodnem duhu in v narodnem smislu. Ne

bodo se tedaj skrivali za socialnim delom v narodu interesi le enega — duhovskega stanu.

To je naša tako odkrita beseda, kakor bo naš boj v tem oziru dosleden!

Toda povrnimo se nazaj k nam najbližjemu in našim stanovskim interesom najkvarnejšemu elementu, ki ga kot najkvarnejšega ne proglašamo le mi, temveč imamo zaznamovat celo tozadevne trditve posvetnega učiteljstva iz Slom. Zveze.

V „Slovenskem Učitelju“ (št. 6.) piše neki katehet v kateh-tskih beležkah sledeče:

„Povsod nas odrivajo.“

„Kar se je zadnjih deset let izvršilo potom deželnega zbora kranjskega v prid učiteljstvu, od tega ljudskošolski katehetje niso — v kolikor presodimo — popolnoma nič participirali; bili so povsod potisnjeni v kot.“

Pred 6. leti so bili možje, ki bi morali vendar tudi za nas skrbeti, tako izredno čudno razpoloženi, da za nas niso videli in poznali draginje, ki je od takrat že zopet za dokaj odstotkov poskočila.“

Tako piše katehet — gotovo živčev v svoji preoblosti — zakaj možakar tega ne pove, da pride katehet v statusu takoj v II. plačilni razred, medtem ko mora laziti posvetni učitelj počasi — odrivajoč in odrivajoč ga za kateheti — od IV. razreda naprej.

Tudi tega dotični katehet ne pove, da sta bila katehet Č a d e ž, urednik „Slov. Učit.“ — eden izmed peterih ljubljanskih katehetov, in katehet A ž m a n iz Postojne ekstra statum pomaknjena kar čez štirinajst oseb posvetnega učiteljstva — v prvi plačilni razred, v katerega pride posvetni učitelj komaj po tridesetih službenih letih, ona dva pa imata komaj par službenih let.

Država je dala duhovščini — kot neoženjencem — imenitno plačo poleg že itak obilnih določenih dohodkov, s katero bi se lahko dobro

preživljala marsikaka delavska ali učiteljska rodovina: tako se vsepovsod odrija duhovščina in se pri nas odrivajo kateheti!

In mi smo se borili do 1. 1910.

„Slov. Učit.“ piše dalje:

„Lani so odrezali zopet košček skorje vsem, tudi ženskemu učiteljstvu, katehetov niso omenjali češ, saj so skromni in se lahko vadijo še dalje v postu in zatajevanju; bodo vsaj praktično pokazali, kaj je čednost potrpežljivosti, (Ako bi kdo trdil, da se je po lanski postavi glede všteta provizoričnih let tudi nam dovolilo nekaj ugodnosti, bi ga zavrnili in opozorili na § 6. dež. zak. z dne 5. decembra 1889, ki nam že zagotavlja to pravico)“

Posebno dobro odseva samogoltnost iz tega odstavka!

Torej iste pravice, ki si jih je oženjeno posvetno učiteljstvo priborilo šele lani, oziroma ki so mu jih dali šele lani, imajo kateheti že od leta 1889. in kateheti zahtevajo iz nevoščljivosti zato, ker se je dalo posvetnemu učiteljstvu nekaj, sedaj koncesij in sebi zopetnega poboljšanja.

Tu se vidi ona krščanska ljubezen do bližnjega v jasni luči: samogoltnosti.

Če si mi priburimo to, kar že imate Vi od leta 1889. — smatrate to tako, da se je napravila Vam krivica!

Priviligiran stan!

Delovanje „Društva slov. katehetov.“

„Sloven. Učitelj“ piše dalje:

„Za podporo učiteljstva (torej menda vendar tudi veroučiteljev) so zvišali lani prvotno vsoto do 15.000 K. Od teh doslej nobeden katehet ni dobil niti vinarja.“

„Društvo slov. katehetov“ je po Veliki noči vložilo prošnjo, da bi se dovolilo peterim ljubljanskim ljudskošolskim katehetom za letos nekoliko podpora, ker se je vsled zapovedanega zgodnjega I. sv. obhajila otrok število prvoobhajancev na stotine pomnožilo ter imajo kate-

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemlič.

(Dalje.)

VII. Uradni spisi.

V tem pogledu ima konkordatna doba pred sedanjo to dvomljivo prednost, da je imel tedaj učitelj mogoče še več pisarij, potrebnih in nepotrebnih, negoli dananes, dasi se tudi sedaj tuintam pojavlja odzgorajdol stremljenje po „papirizaciji“ učiteljske dela v šoli. „Papir poje“, pravijo, da pri tem petju pa lenih najslajše zaspi, nihče ne pomisli. Pustimo tedaj zapeti papirje konkordatske dobe!

V prvo je bilo zankazano prepisovati vsak odlok, vsako okrožnico v „protokol“ dobesedno. Preden je nastopil svojo pot na bližnjo šolo. Omenil sem že (pogl. IV. l.), da so taki spisi krožili od šole do šole, dokler se niso povrnila k okrož. šol. nadzorstvu, ki je strogo pazilo,

da ni kje kakšen zaostal, in o taki priliki je tudi zagrmelo.“

Učitelji so dopisovali s šolskimi oblastnjami preko „naravnega“ vodstva, t. j. preko župnijskih uradov. Čudovito pot nekaterih takih spisov sem tudi že omenil, ko je bil govor o pavšalnih in remuneracijah (pogl. II. in IV.)

Učitelj je moral voditi sledečo uradno spise: 1. izvleček o izidu javnih izkušen učencev, 2. mesečne prjdnostne zapiske za dnevno in ponavljalno šolo, 3. zapisnik o dnevnem izpraševanju in zapisnik dnevnih zamud, 4. katalog za verouk in verske vaje, 5. mesečne piene vaje učencev, 6. zapisek učnih predmetov in napredka v njih, 7. zapisnik ubožnih otrok ter knjig za ubožne učence, 8. izkaz številca šole obiskujočih otrok v primerj z izkazom prejšnjega šol. leta, 9. zapisnik šolodognih otrok, (šol. matice), 10. šolski dnevnik, 11. zlate in črne bukve, 12. inventar, 13. gestijski protokol, 14. protokol odpisanih odlokov in okrožnic, 15. od okrož. šol. nadzorstva podpisanih urnik, 16. zapisnik opazk, pritožb in prošenj.

Poleg tega je moral o priliki javnih izkušenj še predložiti;

1. vzpored izkušnje, 2. izvleček za izkušnjo, ki je obsegal 41 točk, 3. natančen zapisnik obdelane učne snovi z naredbo strani iz učnih knjig in številkami predpisov, 4. zapisnik mesečnih pisnih vaj učencev, osobito nemških in računskih; 5. zapisnik šolnino plačujočih in šolnino oproščenih učencev, kjer je bila šolnina v navadi (v tržaški okolici ne!), 6. izkaz izdelanih ženskih ročnih del, 7. izkaz učencev, ki uživajo zasebni pouk, 8. izkaz učencev, ki so sprejeli brezplačno učne knjige, 9. izkaz od višje šol. oblasti odobrenih premijskih knjig. Teško, da so vsi učitelji vse te spise redno vodili. Tudi čudno bi ne bilo, če bi bil pri tej šumi papirja kakšen spis pomanjkljiv; kar se je pa seveda točno grajalo.

Ali to še ni vse. Vrhutega je bilo predložiti od časa do časa izkaz o potrebnih popravah šol. prostorov ali šolske oprava; seveda tudi ta redno podpisani, t. j. s podpisni učiteljs, krajnega šol. ograde in duš. pastirja. Vpošiljati je bilo tudi, navadno mesečno, seznam šol. pouk zasamarjujočih učencev. Odgovarjati je bilo treba na razna vprašanja okrož. šol. nadzorstva, ki so ponajveč zahtevala podatke o verskih vajah

učencev. Vsakoletno je bilo ukazano predložiti s prošnjo za remuneracijo za pouk v ponavljalni šoli tudi hkrati (od l. 1851. naprej) podatke o stanju te šole ter podatke, koliko časa in kje je učitelj že delil sličen pouk. Predložiti je bilo končno še naloge za učiteljske konference itd.

Pod to papirnato povodnjijo se je seveda udušil vsak višji polet učiteljstva. Nu, današnja doba res ni mnogo bolja v stremljenju po odpravi gotovih, čisto res malo potrebnih spisov in „rubrik“. Papir, črka, to je še danes vse, in posebno čarobno moč je zadobila v modernih časih — rdeča tinta. Duh — da, kdo pa vpraša po njem?!

Leta 1855. (18. feb.) se je skrajšala uradnim šol. spisom, namenjenim magistratu, pot v toliko, da je bilo dovoljeno, vposlati jih naravnost na magistrat.

Leta 1868. (2. nov.) določa magistratni odlok, da morajo (novimeenovani) šol. vodstva pošiljati vse uradne spise na magistrat, ki preskrbi mprebitno nadaljno pot. S tem je tudi pronehal nemški uradni jezik in prišel v veljavo italijanski.

(Dalje.)